

Naslov članka/Article:

Kako vzgojitelji predšolskih otrok razumejo geografijo?

How Preschool Teachers Grasp Geography

Avtorja/Authors:

Dr. Stanko Pelc, Jana Štok Pavlin

DOI:

10.59132/geo/2025/1/51-56

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

GEOGRAFIJA V ŠOLI

LETNIK 33 | 2025 | ŠTEVILKA 1

VKLJUČEVANJE TAKSONOMIJ
UČNIH CILJEV V POUK
GEOGRAFIJE

Planina pri Sevnici
in njen grad

Naravne rešitve za
protipožarno varnost

Kriteriji uspešnosti
kot pomemben del
formativnega spremljanja

Geografija v šoli, št. 1/2025, letnik 33

ISSN 1318-4717

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2025

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/geografija-v-soli/>

Kako vzgojitelji predšolskih otrok razumejo geografijo?

How Preschool Teachers Grasp Geography

Dr. Stanko Pelc

Univerza na Primorskem,
Pedagoška fakulteta
stanko.pelc@pef.upr.si

Jana Štok Pavlin

Vrtec Sežana
jana.stok-pavlin@guest.arnes.si

Izvilleček

V prispevku je predstavljena raziskava o prepoznavnosti geografije med vzgojitelji predšolskih otrok. V raziskavi, opravljeni v okviru študijskih obveznosti na magistrskem študijskem programu, je bilo intervjuvanih 12 vzgojiteljic, ki so odgovarjale na vprašanja o tem, kateri od ciljev s področja družba iz Kurikuluma za vrtce so povezani z geografijo in s katerimi dejavnostmi jih uresničujejo. Za številne cilje, ki niso ali pa so zelo malo povezani z geografijo, so intervjuvanke navedle, da so povezani z geografijo, niso pa vse prepoznale dveh od 19 ciljev, ki sta edina res tesno povezana z geografijo. Pri navajanju konkretnih dejavnosti, s katerimi izvajajo cilje, so pogosteje navedle take, ki so dejansko vsaj delno geografske, kar kaže, da je na konkretni izvedbeni ravni geografija pri njih bolje prepoznana kot na ravni razumevanja kurikularnih ciljev.

Ključne besede: predšolska vzgoja, geografija, kurikulum za vrtce

Abstract

This paper explores preschool teachers' perceptions of geography based on a study conducted as part of the requirements for a Master's degree program. Twelve preschool teachers were interviewed regarding the geography-related social objectives outlined in the Kindergarten Curriculum and the activities they implement to achieve these goals. The respondents identified several curriculum objectives as geography-related, although some held little or no clear geographic relevance. However, when discussing teaching and learning activities, the teachers were more likely to describe practices with at least partial geographic content. These findings suggest that geography is more consistently recognised and applied in the practical execution of teaching activities than in the teachers' conceptual understanding of the curriculum's goals.

Keywords: early childhood education, geography, kindergarten curriculum

COBISS: 1.04

<https://doi.org/10.59132/geo/2025/1/51-56>

1 Uvod

Geografija se v laični javnosti pogosto poenostavlja na raven rabe zemljevidov in orientacije. V Sloveniji se kot šolski predmet pojavi šele v šestem razredu osnovne šole, na srednješolski ravni izobraževanja pa se v poklicnih programih spet »izgubi« oz. je vključena v predmet družboslovje, kot obvezni predmet pa je vključena v programe srednjega strokovnega in poklicno-tehniškega izobraževanja in vse vrste gimnazijskega izobraževanja. Kot del družboslovja je geografija v četrtem in petem razredu osnovne

šole vključena v predmet družba, v prvem triletju osnovne šole pa so poleg geografije v en predmet združene kar vse naravoslovne in družboslovne vede, medtem ko sta v vrtcu področji družbe in narave ločeni (Bahovec idr., 1999, str. 14).

S pomočjo intervjujev, opravljenih v več slovenskih vrtcih, smo ugotavljali, kako vzgojiteljice v delo vključujejo geografske vsebine, katerim ciljem pri tem sledijo in s kakšnimi dejavnostmi jih poskušajo doseči. Pričakovali bi, da vzgojitelji in vzgojiteljice predšolskih otrok po šestih letih geografije

Pričakovali bi, da vzgojitelji in vzgojiteljice predšolskih otrok po šestih letih geografije (osnovna in srednja šola) imajo neko temeljno geografsko znanje in vedo, kaj je geografija in katere so geografske vsebine.

Pri nastanku Kurikuluma za vrtce nista sodelovala ne geograf in ne zgodovinar, čeprav so v kurikulumu tudi z geografijo povezani cilji.

Pri nastanku Kurikuluma za vrtce nista sodelovala ne geograf in ne zgodovinar, čeprav sta to dve od temeljnih ved, vključenih v predmet spoznavanje okolja v prvem triletju in v predmet družba v 4. in 5. razredu.

(osnovna in srednja šola) imajo neko temeljno geografsko znanje in vedo, kaj je geografija in katere so geografske vsebine. Vendar na podlagi izkušenj s številnimi generacijami izrednih študentk, ki so praviloma zaposlene v vrtcih kot pomočnice vzgojiteljic, menimo, da v mnogih primerih ni tako. Seveda to ne velja samo zanje, ampak tudi širše, kar kaže naslednji primer. V prvem letniku univerzitetnega študijskega programa Razredni pouk na Univerzi na Primorskem so morali študenti v jesenskem semestru študijskega leta 2023/24 v eni od uvodnih ur pri predmetu Družboslovje 1 odgovoriti na nekaj vprašanj, vezanih na njihovo geografsko predznanje. Med drugim so morali tudi presoditi, ali drži trditev, da je pri nas Sonce ob poletnem solsticiju v zenitu. Nepravilno je odgovorilo kar 32 od 51 študentov, ki so odgovarjali na vprašanja. Deloma je za to najbrž krivo dejstvo, da pojma zenit ni v učnih načrtih, npr. geografija v OŠ (Kolnik idr., 2011), fizika v OŠ (Učni načrt, 2011), geografija v gimnaziji (Učni načrt, 2008), fizika v gimnaziji (Planinšič idr., 2015). Kako lahko učitelji v šestem razredu osnovne šole dosežejo naslednje operativne cilje iz učnega načrta za geografijo (Kolnik idr., 2011, str. 9):

- opiše posledice kroženja Zemlje in nagnjenosti zemeljske osi,
- razume vzroke za spreminjanje dolžine dneva in noči v letu,
- razloži povezanost med letnimi časi in dolžino dneva ter noči v Sloveniji;
- našteje letne čase in razloži vzroke za spreminjanje,
- razloži vzroke za nastanek toplotnih pasov,

ne da bi se učenci seznanili tudi s pojmom »zenit«, si je sicer težko predstavljati, a na podlagi izkušenj s preverjanja znanja pri študentih lahko trdimo, da kljub navedenim ciljem, ki bi morali biti doseženi v 6. razredu OŠ, večina študentov na začetku študija na fakulteti nima prave predstave o tem, kako nagnjenost Zemljine osi in gibanja Zemlje povzročajo razlike v dolžini noči med letom, in posledično tega tudi ne znajo (ne zmorejo) razložiti. Še bolj skrb vzbujajoče je dejstvo, da je ob podobnem preverjanju v študijskem letu 2024/25 kar 33 študentov izbralo odgovor, da Sonce vse leto vzhaja točno na vzhodu in zahaja točno na zahodu, en študent ni odgovoril, le 21 pa jih je izbralo pravilni odgovor. Med 55 študenti, ki so odgovarjali, jih je 26 končalo srednjo vzgojiteljsko šolo, 24 gimnazijo, 5 pa druge srednje šole.

S tem, kaj je geografija kot veda in kaj je njen predmet raziskovanja, so se vzgojitelji predšolskih otrok, ki so obiskovali srednjo vzgojiteljsko šolo, prvič in zadnjič (neposredno) srečali v šestem razredu osnovne šole (to je namreč prvi od standardov znanja v tem razredu). Zato se nam je zdelo smiselno preveriti, ali v ciljnih področja družba iz Kurikuluma za vrtce najdejo kaj, kar sodi na področje geografije, ter s kakšnimi dejavnostmi uresničujejo s tem povezane cilje.

2 Vključenost geografskih vsebin v predšolsko izobraževanje

Kurikulum za vrtce (Bahovec idr., 1999), katerega ena od pomembnih značilnosti je tudi težnja po premiku od vsebinskega k procesnemu znanju, je zelo blizu zgoraj opisani ideji, ki izpostavlja pridobivanje veščin, ki nam pomagajo pri spoznavanju in raziskovanju sveta, ki nas obdaja, in družbe, v kateri živimo. Temelji na ciljnih, iz katerih so izpeljana načela za njihovo uresničevanje. Vsebinski cilji so zajeti pri naslednjih področjih dejavnosti: gibanje, jezik, umetnost, družba, narava, matematika (Bahovec idr., 1999, str. 14). Področja imajo splošne opise, globalne cilje in cilje ter primere dejavnosti za prvo (1–3 leta) in drugo starostno obdobje (3–6 let). Področje družba ima 8 globalnih ciljev, razčlenjenih v 19 ciljev. Geografiji še najbližji je globalni cilj: spoznavanje ožjega in širšega družbenega in kulturnega okolja ter spoznavanje medkulturnih in drugih razlik (Bahovec idr., 1999, str. 33).

Pri nastanku Kurikuluma za vrtce nista sodelovala ne geograf in ne zgodovinar, čeprav sta geografija in zgodovina dve od temeljnih ved, ki sta kasneje vključena v predmet spoznavanje okolja v prvem triletju in v predmet družba v 4. in 5. razredu. Slednji se potem v šestem in sedmem razredu osnovne šole razdeli na (samostojne) obvezne predmete zgodovina, geografija ter domovinska in državljanska kultura in etika. Umek (2015, str. 65) je analizirala Kurikulum za vrtce in ugotovila, da področje »družba« med globalnimi cilji nima eksplicitno navedenega nobenega geografskega, med 19 cilji pa sta dva geografska, in sicer:

- otrok razvija interes in zadovoljstvo ob odkrivanju širšega sveta zunaj domačega okolja ter
- otrok spoznava značilnosti okolja, ki so pomembne za lokalno skupnost, npr. reka ali gora v bližini, pokrajinski muzej, arheološke izkopanine, pozneje pa tudi značilnosti širšega okolja.

Kurikulum za vrtce ima navedene tudi primere dejavnosti. Te dejavnosti so pri področju družba večinoma zapisane v obliki ciljev in zato jih Umek tudi tolmači kot »bolj operacionalizirane cilje« in med njimi kot geografske opredeli (Umek, 2015, str. 65):

- spoznava domači kraj,
- spoznava različne ustanove, različne poklice, različna geografska in kulturna okolja,
- se vživlja v položaj drugih ljudi na osnovi stikov z vrstniki, ki izhajajo iz drugih krajev, dežel, s pomočjo knjig, televizije ...

Geografi radi izpostavimo, da je naša veda vez med naravoslovjem in družboslovjem, in dejansko so v okviru področja narava v Kurikulu za vrtce cilji, ki jih lahko opredelimo kot tudi geografske (povezanost s prostorom, odnos med človekom in naravo, povezanost med naravnimi pojavi, varovanje okolja, spoznavanje Zemlje kot planeta ipd.), celo bolj zastopani kot v področju družba. Cilji, povezani z orientacijo, ki jih tudi lahko povežemo s pridobivanjem veščin za orientacijo v geografskem prostoru, pa so zajeti v področju matematika (Umek, 2015, str. 65–66).

Iz predstavljenega lahko zaključimo, da geografija v predšolskem izobraževanju na ravni temeljnega kurikularnega dokumenta nima zelo poudarjene vloge. Glede na to, da so »zapisani cilji pri posameznih področjih dejavnosti« zgolj »okvir, znotraj katerega so vsebine in dejavnosti strokovna ponudba vzgojiteljem« (Bahovec idr., 1999, str. 14), je torej od vsakega posameznega vzgojitelja odvisno, koliko geografskih vsebin bo vključil v dejavnosti predšolskih otrok, s katerimi dela.

3 Primer geografije za otroke v predšolskem obdobju

Ameriški priročnik za starše z naslovom, ki se v prostem prevodu glasi: »Zgodnje otroštvo, ko se začne učenje: GEOGRAFIJA: dejavnosti za otroke, stare od 2 do 5 let«, temelji na predpostavki, da ima geografija pet ključnih tem in opisuje številne dejavnosti za spoznavanje teh tem, ki so prilagojene mlajšim (2 do 3 leta) in starejšim otrokom (4 do 5 let), posebej pa so izpostavljene tudi prilagoditve dejavnosti za otroke s posebnimi potrebami. Dejavnosti v priročniku so namenjene spoznavanju naslednjih temeljnih geografskih tem, in sicer:

1. Kje se stvari nahajajo (*location*)?
2. Po katerih značilnostih se kraji med seboj razlikujejo (*place*)?

3. Kakšen je odnos med ljudmi in kraji (*human-environment interaction*)?
4. Kakšni so načini premikanja ljudi, blaga in informacij (*movement*)?
5. Kako lahko zemeljsko površje razdelimo na regije, da jih lažje spoznavamo in preučujemo (*regions*)? (Fromboluti idr., 1999, str. 2).

Za vsako od navedenih tem so predlagane različne dejavnosti. V okviru prve teme so za najmlajše na primer na prvem mestu različne dejavnosti za pridobivanje občutka za smer (naprej, nazaj, vstran) ali za položaj (v, na, med ...). Pri starejših se pojavi že zahtevnejše poimenovanje smeri levo in desno pa tudi sever, jug, vzhod in zahod s poudarjanjem značilnosti vsake od teh smeri (npr. tam, kjer zjutraj vzhaja sonce ipd.). V tem sklopu so tudi zemljevidi. Mlajši se z njimi predvsem seznanjajo, starejši pa že lahko uporabljajo preproste zemljevide, da najdejo stvari. V drugem tematskem sklopu so dejavnosti za opazovanje značilnosti doma, okolice, vremena itn. V tretjem se preko dejavnosti seznanjajo s tem, kako smo se ljudje prilagodili različnim naravnim dejavnikom tam, kjer živimo, in kako posegamo v okolje ter ga spreminjamo oz. prilagajamo našim potrebam. Zanimiv primer za spoznavanje te tematike je npr. nasvet, da naj malčki spoznavajo, kako je njihova dnevna rutina odvisna od zunanjih dejavnikov. Ko starši malčku razlagajo vpliv vremena, to naredijo takole: »Danes ne moremo ven, ker *je ledeno*«, lahko nam na ledu spodrsne in se poškodujemo!« Seveda s tem otrok spoznava vpliv zunanjih dejavnikov na naše dejavnosti. Pri četrtem sklopu, ki se navezuje na prometno povezovanje, je pri malčkih izhodišče njihovo lastno premikanje (plazenje, tek, hitrost itn.), pri starejših pa je poudarek že na tem, od kod so stvari, ki jih uporabljamo, in kako so priskele do nas, kako in zakaj ljudje potujemo pa tudi kako potujejo informacije. Zadnji sklop, ki je najbolj kompleksen, je namenjen trem vsebinam (vprašanjem), ki se nanašajo na spoznavanje skupnih lastnosti določenih območij, ki jih povezujejo v regije. Prva vsebina tega sklopa (Kaj tu počnem?) se dotika namembnosti posameznih delov prostora. Pri najmlajših se to spoznavanje začne v najožjem okolju (dom) – spalni del, dnevni del (razlika med zgornjim in spodnjim nadstropjem ipd.), starejši pa lahko raziskujejo bližnjo okolico in prepoznajo lastnosti, po katerih se posamezna območja ločijo od drugih. Drugi dve vsebini znotraj tega sklopa pa obsegata še dejavnosti, ki se nanašajo na tradicijo (Kakšen je naš odnos do tradicije?) in na proizvodnjo (Kaj (tu) izdelujemo?) (Fromboluti idr., 1999).

Geografi radi izpostavimo, da je naša veda vez med naravoslovjem in družboslovjem, in dejansko so v okviru področja narava v Kurikulu za vrtce cilji, ki jih lahko opredelimo kot tudi geografske, celo bolj zastopani kot v področju družba.

Zanimiv je zaključek. V njem so zapisali: »Geografija je način razmišljanja, postavljanja vprašanj in opazovanja ter spoštovanja sveta, ki nas obdaja. Daje nam orodja, ki nam omogočajo, da se v njem znajdemo, sprejemamo prave odločitve glede posegov v okolje in se bolj poglobljeno povezujemo z ljudmi iz drugih dežel in kultur!« (Fromboluti idr., 1999, str. 33).

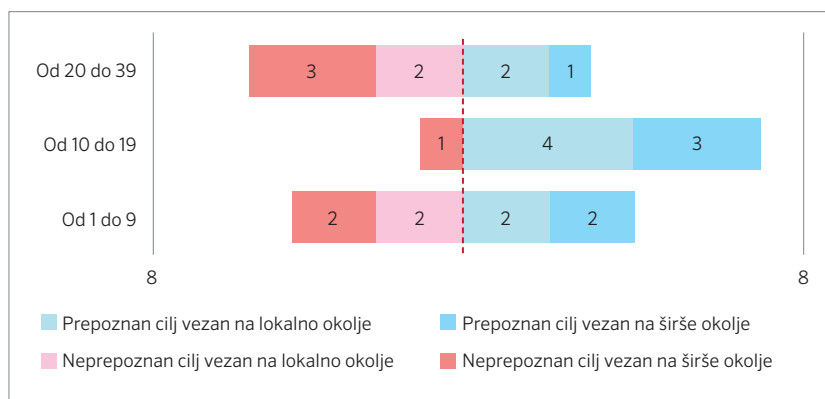
4 Kateri cilji so po mnenju vzgojiteljic povezani z geografijo in kako jih poskušajo dosežati?

V naši raziskavi v okviru predmeta Zunanje terensko poučevanje družboslovja na magistrskem študijskem programu Zgodnje učenje smo želeli ugotoviti, kako vzgojiteljice, ki smo jih intervjuvali, izvajajo dejavnosti, namenjene spoznavanju geografskih družboslovnih tem.

V naši raziskavi v okviru predmeta *Zunanje terensko poučevanje družboslovja* na magistrskem študijskem programu *Zgodnje učenje*¹ smo želeli ugotoviti, kako vzgojiteljice, ki smo jih intervjuvali, izvajajo dejavnosti, namenjene spoznavanju geografskih družboslovnih tem. Intervjuvali smo 12 različno starih vzgojiteljic, z različno dolgo zaposlitvijo na delovnem mestu vzgojiteljice (Preglednica 1), ki so odgovarjale na naslednji vprašanji:

1. Za katere od ciljev področja družba menijo, da posegajo na področje geografije?
2. S katerimi dejavnostmi največkrat uresničujejo cilje, ki so jih navedle?

Nato so bile naprošene še za podrobnejši opis zadnjih treh dejavnosti, s katerimi so uresničevale navedene cilje.

Slika 1: Prepoznavnost dveh »geografskih« ciljev s področja družba v Kurikulumu za vrtce glede na število let dela na mestu vzgojiteljice (1. cilj iz Preglednice 2 je vezan na lokalno okolje, 4. cilj pa na širše okolje).

1 Študijski program 1. stopnje Predšolska vzgoja, ki za vzgojno in pedagoško delo v vrtcih usposablja vzgojitelje predšolskih otrok, ima na Univerzi na Primorskem vsebinsko nadgradnjo v programu 2. stopnje Zgodnje učenje.

Preglednica 1: Starost intervjuvanih vzgojiteljic ter število let dela na mestu vzgojiteljice

Starost	Število
od 20 do 29 let	1
od 30 do 39 let	2
od 40 do 49 let	5
od 50 do 59 let	4
Število let dela na mestu vzgojiteljice	Število
od 1 do 9 let	4
od 10 do 19 let	4
od 20 do 39 let	4

Starost vzgojiteljic in število let dela na mestu vzgojiteljice prikazuje Preglednica 1, Preglednica 2 pa cilje področja družba iz Kurikuluma za vrtce in število vzgojiteljic, ki se jim je posamezni cilj zdel povezan z geografijo.

Od dveh ciljev, ki ju je kot geografska opredelila M. Umek (2015, str. 65), je prvega (1. cilj v Preglednici 2) z geografijo povezovalo dve tretjini, drugega (4. cilj iz Preglednice 2) pa samo polovica intervjuvanih vzgojiteljic, kar nazorno kaže, da je prepoznavnost geografije pri vzgojiteljicah sorazmerno majhna, njihove predstave o tem, kaj je geografsko, pa zelo različne, saj se med cilji, povezanimi z geografijo, pojavljajo tudi dojemanje trajanja časa, seznanjanje s pravili, spoznavanje pomembnosti tako odraslih kot otrok, pridobivanje konkretnih izkušenj za sprejemanje drugačnih, seznanjanje z varnim vedenjem itn. (Preglednica 2).

Na podlagi naše raziskave ne moremo sklepati o vplivu starosti ali dolžine dela na mestu vzgojiteljice na boljše ali slabše prepoznavanje navedenih dveh »geografskih« ciljev. Za kaj takega bi bil potreben večji in reprezentativni vzorec. Na Sliki 1 sicer lahko vidimo, da so vse štiri vzgojiteljice, ki delajo na tem delovnem mestu od 10 do 19 let, prepoznale 4. cilj iz Preglednice 2, vezan na širše okolje, 1. cilj, vezan na lokalno okolje, pa so prepoznale tri od štirih. Pri tistih z dvajset in več leti delovnih izkušenj sta od štirih prepoznali 1. cilj, vezan na lokalno okolje, dve, 4. cilj, vezan na širše okolje, pa le ena.

Pri dejavnostih, s katerimi uresničujejo »geografske« cilje, so bile navedene tako tiste, bolj tesno povezane z geografijo, kot tudi tiste, ki so manj povezane z njo. Nekatere dejavnosti so bile konkretne, v nekaterih primerih pa so intervjuvanke navajale širše opredeljene cilje in

Preglednica 2: Cilji področja družba iz Kurikuluma za vrtce, razporejeni glede na to, kolikšno število intervjuvanih vzgojiteljic jih povezuje z geografijo (v odebeljenem tisku sta navedena cilja, ki ju kot geografska izpostavlja Maja Umek (2015, str. 65)).

1. Otrok spozna značilnosti okolja, ki so pomembne za lokalno skupnost, npr. reka ali gora v bližini, pokrajinski muzej, arheološke izkopanine, pozneje pa tudi značilnosti širšega okolja.	8
2. Otrok se postopoma seznana s širšo družbo in kulturo.	8
3. Otrok spozna, kako je zgrajena družba, in se seznana z različnimi funkcijami bližnjega okolja, s poklici, delovnimi, kulturnimi okolji itn., spozna razne in različne praznike in običaje.	7
4. Otrok razvija interes in zadovoljstvo ob odkrivanju širšega sveta zunaj domačega okolja.	6
5. Otrok spozna različnost v najrazličnejših kontekstih in dobi konkretne izkušnje o dojemanju iste stvari, dogodka, pojava itn. iz različnih perspektiv ter ob iskanju različnih rešitev in odgovorov.	2
6. Otrok spozna različne oblike družine in družinskih skupnosti.	2
7. Otrok se seznana z različnimi načini komuniciranja in prenosa informacij (pošta, telefon, radio, televizija itn.) ter komuniciranja s pomočjo računalnika.	2
8. Otrok oblikuje dobre, a ne toge prehranjevalne navade ter razvija družabnost, povezano s prehranjevanjem.	2
9. Otrok se seznana z varnim vedenjem in se nauči živeti in ravnati varno v različnih okoljih: doma, v prometu, v prostem času, pri igri in športu, ob obisku galerij ipd., na zabavah, ob prostem času itn.	2
10. Otrok pridobiva konkretne izkušnje za sprejemanje drugačnosti glede na spol, nacionalno in kulturno poreklo, veroizpoved, telesno in duševno konstitucijo itn.	1
11. Otrok spozna, da vsi, odrasli in otroci, pripadajo družbi in so pomembni.	1
12. Otrok se seznana s pravili v skupini in vrtcu in jih sooblikuje na osnovi razumevanja razlogov zanje ter s posledicami ob prekršitvi sprejetih pravil sprejemljivega vedenja, utemeljenega v neomejevanju pravic drugih.	1
13. Otrok dojema trajanje časa in pridobiva izkušnje o hitrosti spreminjanja in zgodovinskih spremembah.	1
14. Otrok dobiva konkretne izkušnje o demokratičnih načelih, na katerih temelji sodobna družba.	
15. Otrok spozna, da morajo vsi ljudje v določeni družbi pomagati in sodelovati, da bi lahko ta delovala ter omogočila preživetje, dobro počutje in udobje.	
16. Otrok ima možnost za rahljanje stereotipov, povezanih z razliko med spoloma.	
17. Otrok ima možnost razvijati sposobnosti in načine za vzpostavljanje, vzdrževanje in uživanje v prijateljskih odnosih.	
18. Otrok ima možnost kritičnega vrednotenja komercialnih vplivov, modnih trendov itn. in se seznana z možnostmi kritičnega vrednotenja.	
19. Otrok ima možnost spoznavanja in dojemanja telesnih podobnosti in razlik med ljudmi in enakovernosti vseh.	

ne konkretnih dejavnosti. Primeri navedenih dejavnosti, kot so jih dobesedno navedle, so:

- orientacija v prostoru, v kraju, orientacija z zemljevidi;
- spoznavanje Slovenije, spoznavanje drugih krajev, npr. krajev, kjer so bili na počitnicah;
- primerjanje krajev med seboj, drugih držav, potovanje v druge države – plesi, zemljevid;
- spoznavanje planeta Zemlje, spoznavanje strukture tal, zemlje; beleženje vremena in pogovori o njem ter o podnebnih spremembah in kako lahko ljudje poskrbimo za varovanje okolja (ločevanje smeti, skrb za pitno vodo, uporaba kolesa, da gremo peš namesto z avtomobilom ipd.);
- opazovanje, spoznavanje, raziskovanje pojavov, letnih časov, vremena;

Nāštete dejavnosti kaēejo, da vzgojiteljice povezavo ciljev z geografijo bolje prepoznavajo pri praktiēni izvedbi kot pri presojanju »geografskosti« ciljev podroēja druēba.

- opazovanje, spoznavanje, raziskovanje podnebnih znaēilnosti, podnebnih sprememb;
- pogovor o posameznem letnem času in spremembah (npr. pozimi ni sneēilo, nismo imeli snega, tudi po gorah smo letos redko opazili sneg);
- opazovanje, spoznavanje, raziskovanje okolja, kjer živimo, in njegovih znaēilnosti;
- dejavnosti na prostem, sprehodi, pohodi po domaēem kraju, pogovor o domaēem kraju, pogovori, od kje so doma;
- spoznavanje razliēnih okolij (mesto, vas, gozd itn.);
- pridobivanje informacij iz razliēnih virov (knjige, pripovedovanje otrokovih starēev in starih starēev, splet);
- spoznavanje prometnih poti, naērtovanje poti;
- dejavnosti v povezavi z naravnimi in kulturnimi »spomeniki«, pogovor o tradiciji, navadah in obiēajih ljudi pri nas in drugje.

Nāštete dejavnosti kaēejo, da vzgojiteljice povezavo ciljev z geografijo bolje prepoznavajo pri praktiēni izvedbi kot pri presojanju »geografskosti« ciljev podroēja druēba. Intervjuvane vzgojiteljice so povedale, da v pripravah na vzgojno-izobraēevalno delo zapisujejo izhodiēa za dejavnosti, globalne cilje in cilje podroēja druēba iz Kurikuluma za vrtce, vsebine dejavnosti, oblike, metode, opredelijo vlogo otrok, vlogo odraslih, sredstva, prostor, zapiēejo odzive otrok, evalvacijo itn., ne opredeljujejo pa konkretnih ciljev za naērtovane dejavnosti.

5 Sklep

Geografija je, ēe gre sklepati po odgovorih naēih intervjuvank, v vrtcu vsekakor precej prisotna, ēprav je prepoznavanje geografsko naravnanih ciljev med vzgojiteljicami sorazmerno skromno. Naēa raziskava se je dotaknila samo ciljev podroēja druēba, in za te je treba povedati, da so nekateri zelo ēiroki in interdisciplinarni, dopuēajo pa tudi zelo razliēne interpretacije, tako da ne preseneēa, da so naēe intervjuvance kot geografske izbrale skoraj vse cilje tega podroēja, ēprav naj bi bila po Umek (2015, str. 65) povsem geografska samo dva.

Na ravni izvajanih dejavnosti so se intervjuvane vzgojiteljice zelo pribliēale petim geografskim temam, ki jih izpostavljajo v ameriēkem priroēniku (Fromboluti idr., 1999), in izpostavile kar nekaj dejavnosti, ki bi jih lahko umestili na navedena tematska podroēja (lokacija, kraj, interakcija ēlovek-okolje, premikanje, regije).

Za boljēe razumevanje geografije in tega, kaj je geografsko, smo odgovorni predvsem uēitelji geografije na vseh stopnjah izobraēevanja. Menimo, da bi morali biti ēe posebej dobro geografsko opismenjeni vzgojitelji predēolskih otrok, saj so prav oni tisti, ki poleg starēev otrokom v zgodnjem otroētvu omogoēajo pridobivati prva spoznanja in izkuēnje, povezane s svetom, v katerem živijo in ga bodo nekoē v prihodnje tudi dejavno spreminjali. Kot kaēe, bo treba temu, kako izboljšati to geografsko »pismenost«, ne le pri vzgojiteljih predēolskih otrok, ampak nasploh, v prihodnje posvetiti ēe veliko pozornosti.

6 Viri in literatura

- Bahovec, E. D., Bregar-Golobiē, K., in Kranjc, S. (1999). *Kurikulum za vrtce: Predēolska vzgoja v vrtcih*. Ministrstvo za ēolstvo in ēport: Zavod RS za ēolstvo. <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Sektor-za-predsolsko-vzgojo/Programi/Kurikulum-za-vrtce.pdf>
- Fromboluti, C. S., Seefeldt, C., Darby, L., in Gibson, B. (1999). *Early Childhood, where Learning Begins: Geography: With Activities for Children Ages 2 to 5 Years of Age*. U.S. Department of Education, Office of Educational Research and Improvement, National Institute on Early Childhood Development and Education. <https://books.google.si/books?id=UOQTa8OdiGoC>
- Kolnik, K., Otiē, M., Cunder, K., Orēiē, T., in Lilek, D. (2011). *Uēni naērt, Program osnovna ēola, Geografija*. Ministrstvo za ēolstvo in ēport: Zavod RS za ēolstvo. https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-naerti/obvezni/UN_geografija.pdf
- Planinēiē, G., Belina, R., Kukman, I., in Cvahte, M. (2015). *Uēni naērt, Program srednja ēola, Fizika: gimnazija: sploēna gimnazija: obvezni predmet (210 ur), izbirni predmet (35, 70, 105 ur), matura (105 + 35 ur) (2., popravljena izd.)*. Ministrstvo za ēolstvo in ēport: Zavod RS za ēolstvo. http://www.mizs.gov.si/si/delovna_podrocja/direktorat_zs_srednje_in_visje_solstvo_ter_izobrazevanje_odraslih/srednjesolsko_izobrazevanje/srednjesolski_izobrazevalni_programi/
- Uēni naērt. Geografija: gimnazija: sploēna, klasiēna, ekonomska gimnazija: obvezni predmet (210 ur), matura (105 ur)* (2008). Ministrstvo za ēolstvo in ēport: Zavod RS za ēolstvo. http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/podrocje/ss/programi/2008/Gimnazije/UN_GEOGRAFIJA_gimn.pdf
- Umek, M. (2015). Geografija v vrtcih in na razredni stopnji osnovne ēole v Sloveniji. *Dela*, 43, 61–75. <https://doi.org/10.4312/dela.43.61-75>
- Uēni naērt. Program osnovna ēola, Fizika*. (2011). Ministrstvo za ēolstvo in ēport: Zavod RS za ēolstvo. http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_fizika.pdf